

Lautamies käräjäoikeudessa

Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket

Sisältö

Lautamies käräjäoikeudessa	3
Käräjäoikeus tuomioistuinten joukossa	3
Istuntojen kokoonpanot	4
Rikosasian käsittely	5
Päätösneuvottelu ja äänestäminen	7

Tämä esite on laadittu Tuomioistuinvirastossa marraskuussa 2021.

Kuvat: Tuomioistuinvirasto/Mika Pakarinen

Taitto: Mainostoimisto SST Oy

Lautamies kärjäoikeudessa

Tuomiovalta kuuluu Suomessa riippumattomille tuomioistuimille. Tuomioistuin vahvistaa sen, mitä yksittäisessä riita-, rikos- tai hallintoasiassa on pidettävä oikeana. Tuomareita sitoo vain laki. Kukaan ulkopuolinen ei voi sanella yksittäisen tuomion sisältöä - ei eduskunta, ei hallitus, ei kukaan.

Kärjäoikeus tuomioistuinten joukossa

Tuomioistuimet ovat joko yleisiä tuomioistujia, hallintotuomioistujia tai erityistuomioistujia.

Yleisiä alioikeuksia maassamme ovat kärjäoikeudet. Kärjäoikeuden päällikkötuomarina on laamanni ja muina tuomareina kärjätuomareita. Ainoastaan kärjäoikeudessa on lisäksi lautamiehiä.

Yleiset tuomioistuimet ratkaisevat yksityisoikeudellisia riita-asioita ja rikosasioita. Kärjäoikeuden tuomioon haetaan muutosta valittamalla hovioikeuteen. Hovioikeuden päätöksestä puolestaan voi valittaa korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus antaa siihen ensin nimenomaisen luvan.

Hallintotuomioistuimet käsittelevät pääasiassa eri viranomaisten päätöksistä tehtyjä valituksia. Lisäksi ne käsittelevät esimerkiksi julkisoikeudellisia hallintoriita-asioita. Alueellisten hallinto-oikeuksien päätöksistä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus antaa siihen ensin nimenomaisen luvan.

Erityistuomioistuimet (markkinaoikeus, vakuutus-oikeus ja työtuomioistuin) käsittelevät tiettyjä laissa niille nimenomaisesti määrättyjä juttuja tai juttutyyppisiä.

Istuntojen kokoonpanot

Tuomioistuimen on toimittava joustavasti ja tehokkaasti. Siksi käräjäoikeus istuu useassa eri kokoonpanossa.

Istunnon kokoonpano riippuu käsiteltävän jutun laadusta ja vaativuudesta. Yleisimpiä ratkaisukokoonpanoja ovat:

- yhden tuomarin kokoonpano
- lautamieskokoonpano sekä
- kolmen tuomarin kokoonpano.

Yhden tuomarin kokoonpano on toimivaltainen esimerkiksi kirjallisessa menettelyssä käsiteltävissä asioissa, rikosjutuissa, joissa laissa sallittu enimmäisrangaistus on neljä vuotta sekä riita-asioiden valmisteleavassa käsittelyssä ja välittömästi sen yhteydessä pidettävässä oikeudenkäynnissä.

Lautamieskokoonpanossa on yksi lainoppinut puheenjohtaja ja kaksi lautamiestä. Lautamieskokoonpanoa voidaan poikkeustapauksissa täydentää yhdellä lakimiehellä ja/tai yhdellä lautamiehellä. Lautamieskokoonpanossa ratkaistaan rikosjuttuja.

Kolmen tuomarin eli lakimieskokoonpano ratkaisee riitajutut ja sellaiset rikosasiat, joissa asian laatu tai muu erityinen syy sitä puoltaa. Ajatuksena on, että lainopillisesti kaikkein visaisimmat riidat ja rikokset menisivät pääsääntöisesti kolmen lakimiestuomarin ratkaistavaksi.

Rikosasian käsittely

Rikosjutut käsitellään yleensä joko lautamieskokoontuomiossa tai yhden tai kolmen tuomarin kokouksessa.

Osa rikosjutuista voidaan käsitellä kärjäoikeudessa pelkästään kirjallisesti. Silloin yksi tuomari ratkaisee asian kirjallisen aineiston perusteella. Suullista oikeudenkäyntiä ei järjestetä eikä asian osapuolia kutsuta tuomioistuimeen.

Kirjallisessa menettelyssä voidaan käsitellä useimmat lievät ja tavalliset rikokset. Edellytyksenä on, että vastaaja on tunnustanut teon ja suostuu kirjalliseen menettelyyn. Myös rikoksen uhrilta on saatava suostumus kirjalliseen menettelyyn.

Varsinaisen oikeudenkäynnin aluksi syyttäjä esittää rangaistusvaatimuksensa ja niiden perusteet. Rikoksen mahdollinen uhri, asianomistaja, on voinut pyytää syyttäjää esittämään myös hänen vaatimuksensa asiassa. Jos asianomistaja on kuitenkin itse paikalla, hän esittää omat vaatimuksensa.

Sitten kärjäoikeus kuulee vastaajaa, joka esittää lyhyesti kantansa vaatimuksiin. Hän joko myöntää tehneensä syyttäjän väittämän teon tai kiistää niin tapahtuneen. Hän vastaa myös siihen, suostuuko hän maksamaan asianomistajan vaatimat korvaukset.

Seuraavaksi syyttäjä ja asianomistaja perustelevat kantansa tarkemmin ja vastaaja lausuu oman näkemyksensä esitetyistä asioista. Tämän selvityksen jälkeen siirrytään todisteluun. Todistajien lisäksi myös asianomistajaa ja vastaajaa voidaan kuulla todistelutarkoituksessa. Samalla oikeus ottaa vastaan myös muun näytön, esimerkiksi kirjalliset todisteet.

Loppulausunnoissaan asianosaiset esittävät käsityksensä oikeudenkäynnin aikana esitetyistä todisteista ja siitä, miten asia heidän mielestään pitäisi ratkaista. Ensimmäisenä loppulausuntonsa esittää syyttäjä, sitten rikoksen uhri ja sen jälkeen vastaajan avustaja tai vastaaja itse.

Pääkäsittely on suullinen. Asianosaiset eivät saa lukea eivätkä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa. He voivat kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa ja viittaukset esimerkiksi paljon numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin sekä käyttää muistinsa tueksi kirjallisia muistiinpanoja.

Pääkäsittely pidetään yhtäjaksoisesti. Jos käsittelyä ei ehditä pitää yhdessä päivässä, sitä jatketaan yleensä seuraavana päivänä. Pääkäsittelyn lykkääminen on mahdollista vain poikkeuksellisesti.

Jutun käsittely päättyy tuomioon. Syyte joko hyväksytään tai hylätään osittain tai kokonaan.

Päätösneuvottelu ja äänestäminen

Kun juttu on käräjäoikeudessa käsitelty perusteellisesti, asianosaisten ja yleisön on poistuttava käräjäsalista. Alkaa päätösneuvottelu.

Lautamieskoonpanossa lakimiespuheenjohtaja aluksi selostaa lautamiehille jutun keskeiset piirteet ja kertoo samalla, mitä laki sanoo tapauksesta. Sitten hän lausuu oman kantansa.

Jos joku oikeuden jäsenistä on puheenjohtajan kanssa eri mieltä, asiassa äänestetään. Puheenjohtajan jälkeen kukin jäsen lausuu mielipiteensä virkaikäjärjestyksessä, nuorimmasta vanhimpaan.

Jos äänät menevät tasan, rikosjutussa voittaa syytetyn kannalta lievempi linja.

Se, kuinka käräjäoikeus on päätenyt ratkaisuunsa, ilmenee tuomion perusteluista. Mahdollisessa äänestyksessä häviölle jääneen mielipide kirjataan tuomion liitteeksi.

[Laki käräjäoikeuden lautamiehistä 25.8.2016/675](#)

tuomioistuinvirasto.fi | tuomioistuimet.fi

Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket